

24.3.2025

Oikeusministeriö

Oikeusministeriön lausuntopyyntö asiassa VN/3357/2025

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi pakkokeinolain 8 luvun 29 §:n muuttamisesta

Oikeusministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi pakkokeinolain 8 luvun 29 §:n muuttamisesta. Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi pakkokeinolain 8 luvun 29 §:ää siten, että tuomioistuin vahvistaisi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen laite-etsintää koskevan päätöksen tiettyjä erikseen määriteltyjä poikkeuksia lukuun ottamatta.

Esityksen taustalla on Euroopan unionin tuomioistuimen 4.10.2024 antama tuomio (C-548/21), jonka mukaan toimivaltaisen viranomaisen mahdollisuus saada pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin edellyttää asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta sitä, että tällaisen mahdollisuuden käyttämisen edellytykseksi on asetettu kansallisessa lainsäädännössä tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen suorittama etukäteisvalvonta. Tuomion takia oikeusministeriössä on arvioitu tarpeelliseksi muuttaa pakkokeinolakia koskien päätöksentekoa laite-etsinnän toimittamiseksi.

Valtiovarainministeriö pitää ehdotettua pakkokeinolain muutosta tuomion valossa välttämättömänä ja ymmärtää myös pakkokeinolain muutoksen kiireellisyyden ottaen huomioon sen, että laite-etsinnän yhteydessä toimivaltainen viranomainen saattaa käsitellä myös hyvin arkaluontoisia tietoja, joiden käsittely saattaa aiheuttaa vaaran vakavasta tai erityisen vakavasta puuttumisesta henkilön perusoikeuksiin. Tuomion mukainen vaatimus siitä, että toimivaltaisen viranomaisten mahdollisuus käsitellä matkapuhelimen tai muun päätelaiteen sisältämiä tietoja rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten edellyttää kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen suorittamaa etukäteisvalvontaa, on siten perusteltu.

Valtiovarainministeriö pitää lisäksi perusteltuna esityksessä valittua toteuttamisvaihtoehtoa, jossa tuomioistuin, ei syyttäjä, vahvistaisi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen laite-etsinnän suorittamista koskevan päätöksen, sillä tämä ratkaisu täyttää varmemmin Euroopan unionin oikeuden ja Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön asettamat vaatimukset kansalliselle lainsäädännölle.

Valtiovarainministeriön esitykseen liittyvä pääasiallinen huolenaihe liittyy kuitenkin edellä mainittuun lakimuutoksen kiireelliseen valmisteluun ja kansallisen lainsäädännön sisäiseen johdonmukaisuuteen ja eheyteen. Valtiovarainministeriö toteaa, että laite-etsintää koskevan päätöksenteon siirtämistä tuomioistuimille on käsitelty myös pakkokeinolain aikaisemmassa muutoksessa, johon myös tässä esityksessä on viitattu. Esityksessä HE 217/2022 on tuomioistuimen päätöksenteon osalta todettu, että *"Kysymys on siten toimivaltuudesta, josta*

päättämisen säätäminen aina tuomioistuimelle poikkeaisi merkittävästi pakkokeinolain muiden toimivaltuuksien kohdalla omaksutusta päätöksentekotasosta. Lisäksi merkityksellistä on, että jos laite-etsinnän edellytykseksi aina säädettäisiin tuomioistuimen etukäteinen päätös, laite-etsintä poikkeaisi merkittävästi esimerkiksi kotietsinnän osalta säädetystä menettelystä, mikä olisi ristiriidassa luvun yleisen systematiikan kanssa.”

Valtiovarainministeriö toteaaakin yleisellä tasolla, että tämänkaltaisen hyvin lyhyessä ajassa tehty kansallisen lainsäädännön hyvin tiukkaan rajattu muutos Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön huomioimiseksi on omiaan luomaan jossain määrin jännitteitä pakkokeinolain sisäiseen johdonmukaisuuteen ja systematiikkaan. Esityksen taustalla oleva Unionin tuomioistuimen tuomio vaatii kuitenkin valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan pakkokeinolain pikaista muuttamista, minkä vuoksivaltiovarainministeriö kannattaa esityksessä ehdotettua muutosta.

Valtiovarainministeriö toteaa viranomaisiin liittyvien ja taloudellisten vaikutusten osalta, että esityksessä on arvioitu Tullin tekevän vuosittain laite-etsintäpäätöksiä n. 175 kpl. Tulli on näiltä osin arvioinut esitetyn vahvistusmenettelyn vaikutukset työmääräänsä vähäisiksi. Esityksessä on lisäksi asianmukaisesti viitattu talouspoliittisen ministerivaliokunnan helmikuun 2024 linjaukseen, joka on uudelleen vahvistettu huhtikuun kehysriihessä, uusien EU:sta ja kansallisesta lainsäädännöstä johtuvien velvoitteiden myötä tulevien tehtävien resursoimisesta pääsääntöisesti luopumalla olemassa olevista tehtävistä tai tehostamalla nykyisten tehtävien hoitamista. Esityksen mukaan ehdotetusta sääntelystä johtuvat uudet tehtävät hoidettaisiin tämän linjauksen mukaisesti nykyisten määrärahojen puitteissa, eikä esityksellä näin ollen olisi talousarviovaikutuksia.

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Terhi Järvikare

Neuvotteleva virkamies

Jere Lumme

VN/3357/2025-VM-16

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: